Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувла 1923 шера денз • ЕРА, 31 июль, 1975 шу. • № 91 (5162). • Мах 2 кап.

ТІАНЙЦАР КХОАЧАШДАРА — ХАДДАНЗА ТІАХЬОЖАМ

ПЛЕНУМЕ, бюро, собрание де аьнна тlанйца гlуллакх кхоачашдара хадданза тlахьожам лоаттабича из корта болаш чакхдаккхд аьттув боал. Ма-дарра аьлча, из да дерриг дош гlуллакхаца вазаре кхоачашдаьдlаоттаделга.

1918 шера декабре а тlехьа В. И. Ленина аьнад: «Наьха гlуллакхаш таккара гlуллакх бокъонца кхоачашдаьдий хьажари — цунах, шlаьхка а кунах, аьхха цунах латт берригача балха, ерригача политика юкъмоттигера доша».

Тlахьожам лоаттабелга шоай балха керттерча гlуллакхех цаl дерхlаш йолча республика партийни организацеша укх тlеххьарча хана къаьстта чlоагlа теркам тlаухийт партеи правительстваи директиваши шоаш тlанйь решенеши кхоачашъяра. Цу хьакъехьа пайдане опыт lоаьй парте Сунженски райкомо. Укхаза кхестакхета бюрошка лоадувгll хьалха де аьнна чlоагlдьр хьахьацайолча партийни организацешa кхоачашдой хьожаш. Хlаьта иштта хан-ханнахьа хоам бу парте райкомо а ше де лаьрхlар чакхдоаккхнага миштa латт коммунисташка дlалайтанl духьа. Чакхьяха еза ерригa решенеш тlайола лаьрххlа картотека леладро йиш хулийт уж дешаш дийм бlаргlала лоаттаде, цар уйла е.

Укх тlеххьарча 15 шера экономическа тlехьабусаш хиннаб цу района Кирова цlерагlча колхоза боахам. Из гlуллакх кхы ла йиш йолаш дацар. Из сенца дувзадена да хара боахама коммунисташ оарцагlбаьхар парте райкомо. Гучадаьлар тlанйю решенеш укхаза тесса юташ, цхьабола кулгалхой кхоачамбоацараш могийтам, критикеи самокритикеи йоацаш хиннийга. Уж кхоачамбоацараш дlадехара укх тlеххьарча хана тlатеlа боах беш хиннача боахама партийни комитета карагlдаьннараш хlеэига дац. Хlаэ хьацнийй укхаза тlанйю решенеш кхоачашъяра тlахьожам лоаттабара хоадамбола система. Из боах беш укхаза лаьрххlа комисса яле а цу гlуллакха ма-хулла дукхагlа коммунисташ юкъеоза гlерт партком. Хlаьта решенеш кхоачашъяра тела отчеташ, цу хьакъехьа КПСС членашка хоамаш дейта массаьара гlуллакх хинна дlаоттад. Цудухьа хlана беттагара беттага низ болаш латт боахама экономикага.

Ер пятилетка дlайолаеннача хана денз Нохч-Гlалгlай АССР-е метта Ерригсоюзни социалистически яхье а хьалхара моттигаш йоахаш хьайоагlа СССР 50 шу дизара цlерагlа Грозненски химически комбинат. Укх шин-кхаь шера комбината партийни комитето даим шийн балха юкъмоттиге лоаттадаьд арахецача продукце дикал лакхъяра дош. Из гlуллакх комбината берригача коммунистий юкъарча собрание дийца ца lеш цехови а группови а парторганизацешка хоадамболлаш дийцад. Технологаша продукце дикал лакхъяра дукха мероприятеш белгалъяьхар, хlаьта коммунисташ уж кхоачашъяра хадданза тlахьожам лоаттабеш хилар. Цох баьнна пайда бокхха болга хоаргда комбината арахецача продукце алх тайпана пачхьалкхен дешала Знак енниага белгалдаьккхача.

Дика дар шоаш лу дош гlуллакхаца чlоагlдара лакхе йийнача партийни комитеташа санна массанахье лелаеш даларе. Амма из ишта дац. Дукха дийцад парте Ленински райкома пленумашка, бюрошка гlишлоешъерча организацеша шерра-шера пачхьалкхен план кхоачашъеш цафхилараx. Из гlуллакх тоадара тlанйнь решенеш итташ хургья, цхьабакьда гlишлон организацеш-и шоай болх хайра эргабоаккхаш яц. Из иштта хургдацар, нагахьа санна де лаьрхlар кхоачашдара райкомо цlенхаштта тlахьожами йиш йола практически новкъостали гlишлон управленешта, цар партийни организацешта даь даларе.

Йоагlаш йола терко яц шоаш тlанйю решенеш кхоачашъяра КПСС Ножай-Юртовски, Шалински районашца. Цу хьакъехьа лохерча звеньякарчa партийни организацей отчеташка кlеэига ладувгl, парте членашца шоаш даьчох хан-ханнахьа хоам бац.

Тlанйца решени мел дика яле а цох хайра пайда хургбац из кхоачашъелта бокъонца lалаш ца дойи. Из лазар вай цхьайолча партийни организацех дlадаланза да. Хlаьта бакъахьара гlуллакх лархlа дагlац lадаьмате дукха тайп-тайпара решенеш тlанйечар леладео а, уж кхоачашъяра коммунисташ, коллективаш оарцагlйоахига lалаш ца деш хилча. Дуаца, чlоагlде оттадеш дола дош коллектива къахьегама гlуллаккхех эттара керттера хилайте деза.

Хlанз партийни организацей лохерча звеньяшка отчеташ хоржамаши дlайоаненнай. Шоай балхах лаьца цига хоадамболаш къамаьлаш дергдолча коммунисташа цlаьхха тахха деза шоаш лийрхlараш вазаре кхоачашдела коллективашка мишта латт, из болх тоабара дlадеха йодача хана де эшараш белгалде доагlа.

Тlанйеча ерригача решенешта тlахьожам лоттабелга духхьал секретара е партбюро гlуллакх хинна lаш. Цу гlуллакха дукхагlа юкъеоза беза мугlарера коммунисташ. Бакъахьа хургда цу гlуллакха лаьрхlа хlара партийни организаце комисси вlашагlъехлача, опыт йолa нах цу юкъе а бохийташ.

Чlоагlа лоархlаме хlама да моллагlа тlаэцаш йола партийни решени хоадамболлаш а из чакхъяккхарга наькъаши йолаш йола торонаши хьахьокхаш а хилар.

Из иштта хул шоай гlуллакх дика довзаш бола нах дош кийcдара ма-хулла дуккагlа юкъеолача, мугlарердош нах

чар яхачунга ладувгlача, цар критически предложенеши замечанеши кхоачашъеча моттигашка.

Парте горкомаш, райкомаш, юххьанцара партийни организацеш деххаройла я партеи правительстваи ерригa-директиваши шоаш тlанйю хlара решенияш кхоачашъеда lалашде. Из хойя нlеслагlча пятилетка заданеш толамца кхоачашъе, КПСС XXV съезда дакъа да дзагlара цакъадаха карагlдаргда вайна.

□□

Нlеслагlча пятилетка укх тlеххьарча шера хьинаое къахьийга дика хьажкlий хьувкьам кхебаьб Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза Джабраилов Лече кулгалдеча звено. Лаьна за хьажкlий гlалаеман, хlаоне тlа шиппа-кхокха хьажкlа йоалл. Ялатa 150 гектара тlеч силоса лаьохlа 48 гектара тlеч кхеьй из культура.

Хlанз хьажкlаш чуа шийчлуш я Джабраилов Лече звено.

СУРТА ТlА: «Лермонтовский» совхоза хьажкlаш лелаеча звено звеньевод Джабраилов Лечи хьажкlаш мел дика хьакъаш я хьожаш ва.

И. ПЛИЕВА сурт.

□□

Мишта лел ялат дlалулга

Денгара дента Даьхен амбараша дукхагlа ялат чудосаду республика колхозашеи совхозашеи. Пятилетка чакхйоалача шера пачхьалкхенга ялат дохкаре планаши шоаш тlанйна социалистически дехараши толамца кхоачашдара дерригa низаш оарцагlдаьлача республика аьархойна дика хьонхамаш доах гурахьа дийна ялат чуэцача.

29 июль тlанхоечаш ялат дlайдеча пунктамка республика дерригача боахамаша 62.236 тонн ялат дlачуденнад. Самардийнахьа дукхьал цхьан дийнахьа Даьхен амбаршка 1.430 тонн чуйоассенaй.

Ялат дlайдеча пунктамка ветара дукхагlа ялат дlачуденнаб Сунженски района колхозаша — 12.734 тонн, е планагlа 75 процент.

Пачхьалкхенга ялат дохкара план кхоачашъе кхы а дlадуш ба мелиоечанаш. Ялат дохкара план кхоачашъе гарга ба хьатта хьаyаза ялат цlенасленга дика вlаштlехьдаьнна къахьега Урус-Мартановски района механизатораш. Хlара дийнахьа приемни пункте 300—320 тонн дlа а душ ялат дохкара план 90 процент кхоачашъяьй цу района боахамаша.

Ялат дохкара план кхочашъелга хьалха санна ледара лел Надтеречни районе. 29 июле 21 тонн мара дlаченнац цу района боахамаша.

Белгалдаккха деза Назрановски района совхозашка гуразьа дийна ялат чуэцнига укх тlеххьарча деношка сихдаьлга. Дийнахьа 121 тонн ялат дlачуденнад района боахамаша.

Пачхьалкхенга ялат дохкара план кхоачашъяра гарга да Гудермесски боахамаш — 79 процент.

Хьалха санна пачхьалкхенга ялат дохкаре тlехьадус Грозненски, Малгобекски, Наурски районий боахамаш. Маьсала, Грозненски районо дlачуденнад 2.190 тонн, е планагlа 18 процент, Малгобекски районо — 4.727 тонн е планагlа 48 процент, Наурски районо — 2.077 тонн, е планагlа 22 процент.

Пятилетка чакхйоалача шера хьувкъама ялат пачхьалкхен приемни пунктамка сихагlа дlакхоачийтнга юрга къахьегамхой тахханара лоархlаме дехкар да.

ПХЕ ШЕРА ЗАДАНИ КХОАЧАШЪЯЬЙ

Пхе шера плани пятилетка тlеххьарча шера заданиш хьалхе кхоачаш а еш, КПСС XXV съезда сийленца пхьаяхара шерра социалистически ях йоаржаьй СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически комбината производстваи, вехий, сиспрй коллективаша. Яхье баьнараша бааза шейза нйбу шоай тероехи кхоачамехи. Цудухьа товарни продукци арахецарех из маьхала киxхареи ворхl бетта план 26 июле кхоачашъяьй химикаша. Укх юкъенеча деношка планах соагlа яра а хийца август бетта календарагlа цар реализаци ергъе шин миллион гаргга сома маьхерча химически продукци.

Социалистически яхье яьаьеча комбината производствашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай фенола ацетони арахецача производства коллективо. Товарни продукци арахецара ворхl бетта план 24 июле кхоачашъяьй цо. Пачхьалкхен планагlа лаьрхlачул сонгlа цо арахецарда 900 эзар сома маьха фенол ацетони.

Товарни продукци арахецара яхе шера план. 27 июле кхоачаш а еш бокхха хьадьегама толам баьккхаб цу производства химикаша. Ер шу чакхдалелсха тlаьоагlача пятилетка чотех цар арахецаргья итташ миллионаш сомий маьха товарих продукци. Уж толамаш доахача къаьстта дика хьа а хьеташ социалистически яхье хьалха латташ хьалхара белгалъяьнна а цу производствана чуйоагlача Ныряков Валентин Иванович, Кудринский Александр Васильевич, Сулин Михаил Кузьмич херте латтача цехий коллективаш.

А. ТЕТЕРЕВА,
Грозненски химически комбината плановни отдела инженер - экономист.

ДЕПУТАТА ДИ

Самардийнахьа Грозне хилар къахьегамхой депутатий Грозненски городской Совета вlаштlехьдаьккха депутата Ди.

Депутата статусах доклад йир Грозненски городской Совета исполкома председатело В. М. Шамардина.

Город Грозный хоржамашкара хоржамашка йолча хинъа дегlа мишта еай, города кхоане мишта хургья дийцар Грозне керттерча архитектора воа. Берковича.

Къахьегама законодательствах депутата ха лезар довзийтар республика юстице министерства сектора заведующи воа. Контора.

Депутаташа даьча хаттарашта жоаши делар.

Укх деношка Грозне чакхьяьлар кьонача электросварщикий республикански конкурс. Конкурсе дакъа лоацаш хилар Грозерча предприятешкара: «Грознефтехимремонтс т р о й» треста, «Электроприбор», «Пищемаш» заводашкара, химкомбинатера, иштта кхыйолча предприятешкара дикагlбола электросварщикаш. Конкурсе «чемпион» яха сийлен цlи тьаккхача Грозненски МУС № 7 треста кьонача электросварщика Тищенко Геннадеца наькха тlа гlолла хьеча цlе лентеи ВЛКСМ Сийлен грамотеи елар.

СУРТА ТlА: Г. Тищенко.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ВОРХІ БЕТТА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА

Республика промышленни предприятеша шерра лирка социалистически ях лелаярах хьалха, 29 июле кхоачашъяьй промышленни продукци маьхала яккхаеи кертера продукци арахецареи ворхl бетта план.

Июль бутт чакйбалале планал соагlа миллион сома маьхала продукци арахецарга предприятеша, цу юкъа дукха мехкдаьтта, газ, элекроэнерги, сийрда мехкдаьтта продукташ, мехкдаьтта химе продукци, машинаш, прибораш, дахча, материалаш, фанера, чура а тlера а пазата барзкъаш, швейни изделеш, кхачан продукташ, иштта балача наха эша кхыйола продукци а.

Дукхача предприятешка дlаденад продукци арахецарга, дахъеннай къахьегама оьсараеи производства эффективности.

Социалистически яхье хьалхалаттачарех я «Октябрьнефть» мехкдаьттеи гази йоаха управлени, СССР 50 шу дизара цlерагlа йола химкомбинат, В. И. Ленина цlерагlа грозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод, производственно-товарни контора, «Электроприбор», «Пищемаш», «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ опытни завод, Гудермесски медицински инструментий завод, ацетонови завод, швейно-производствени объединени, виноконьячни комбинат, химзавод, иштта кхыйраш а.

В. ЮДОЛОВИЧ.

СОВЕТСКИ СОЮЗА ДЕЛЕГАЦИ ХЕЛЬСИНКЕ ЯХАР

Европе кхерамзлеи цхьана гlуллакхаш лелаярен совещаниеа чакхйоалача этапа дакъа лоаца 29 июле Финляндий Хельсинке яхай Советски Союза делегаци.

Делегацена керте латт КПСС ЦК Генеральни секретарь воа. Л. И. Брежнев.

Делегацена ба КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхьача мехкашкарча гlуллакхий министр А. А. Громыко (делегацена керте латтачун заместитель), КПСС ЦК член К. У. Черненко, СССР кхьача мехкашкарча гlуллакхий министра заместитель А. Г. Ковалев.

Делегацеца цхьана Хельсинке бахаб КПСС ЦК Генеральни секретара помощникаш А. М. Александров, А. И. Блатов, ТАСС генеральни директор Л. М. Замятин, СССР кхьача мехкашкарча гlуллакхий министра заместитель И. Н. Земсков, СССР МИД коллеге членаш Г. М. Корниенко, А. И. Бондаренко, кхыбола официальни нах.

Вокзале воа. Л. И. Брежнева делегаце членаши накъа боахаш хилар новкъостий Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, КПСС ЦК членаш Б. П. Бещев, В. В. Кузнецов, Г. Э. Цуканов, Н. А. Щелоков, КПСС ЦК членалла кандидат С. К. Цвигун, КПСС Центральни ревизионни комиссе членаш К. М. Боголюбов, М. С. Смиртюков, Г. К. Цинев, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник В. А. Голиков, КПСС ЦК гlуллакхий управляюще хьалхара заместитель М. И. Кузнецов.

Делегаце накъайоаккхаш кьинарашца вар Финляндски республика гlуллаккашта СССР-е хинна поверенни воал Юко Химонен.

(ТАСС).

* * *

ХЕЛЬСИНКИ, 29 июль (ТАСС спец. корр.). Тахан Европе кхерамзлеи цхьана гlуллакхаш лелаярен совещании чакхйоалача этапе дакъа лаца Финляндe столице кхаьчай Советски Союза делегаци.

Советски Союзеи Финляндеи пачхьалкхений байракхашца кийчъаьча вокзале Л. И. Брежневаи делегаце членаштеи пакъабаьха бар Финляндски Республика Президент Урхо Кекконен, Финляндe кхьача мехкашкарча гlуллакхий министр О. Маттила, кхыбола официальни нах.

Советско-финляндски доазон тlа Л. И. Брежнева накъа а баьхабар. Хельсинке кхачталца накъавоаккхаш а хилар Финляндe премьер-министр К. Лийнламаа, Финляндера СССР посол В. С. Степанов, СССР-ра Финляндe посол Я. Халлама.

Накъабаьхкараштa юкъе бар социалистически мехкий дипломатически представительствашта керте латтараш.

Л. И. Брежневга дlайха моарршал хеттар Хельсинкерча советски учреждений болхлоша. Бераша цlеча гвоздика букеташ делар КПСС ЦК Генеральни секретарни Финляндски Республика Президентаи.

Дlакхаьчача Финляндски Республика Президента У. Кекконена сийлен хьаьший солоне вийхар Л. И. Брежнев, хlаьта цига лоацца къамаьл а хилар цар.

Вокзала хьалхашкарча майда тlа а резиденце дlакхачалца а КПСС ЦК Генеральни секретарага Л. И. Брежневга моарршал хетташ бар Финляндe столице баха нах.

СОВЕЩАНЕ ДЕЛЕГАЦЕШ КХАЧАР

ХЕЛЬСИНКИ, 29 июль (ТАСС спец. корр.). Тахан Хельсинке кхаьчар Европе кхерамзлеи цхьана гlуллакхаш лелаярен совещание дакъа лоацаш долча дукхача мехкий делегацеш.

Столични аэропорте хьакхаьчача делегацешта накъавенна вар Финляндe Республика Президент У. К. Кекконен.

ЕВРОПЕ МАШАРИ КХЕРАМЗЛЕИ ХИЛИЙТАР ДУХЬА

ХЕЛЬСИНКИ, 30 июль (ТАСС спец. корр.). Тахан укхаза «Финляндия» яхача Дворецe торжественни аьлле шийн болх бе йолаелаь Европа кхерамзалеи цхьана къахьегарeи лаьрхlа хетаь йолча совещание тlеххьара этап. Континента лахаоа исторе чухь эггара хьалха вlашагlкхийттаб укхаза 35 пачхьалкхен кертера кулгалхой Европа машареи, кхерамзалеи, цхьана къахьегареи орлангара проблемаш къарда эшна.

12 сахьат даьнна ха, Дlайолалу хьалхара заседани хьеллара торжественни церемони. Гулбеннараша моарршал хетташ къамаьл дир Финляндски Республика президента Урхо Кекконена.

Нж. З. М. БАГАЛОВАЙНА, М. А. СЛУЦКАЯЙНА, Н. Д. ХАДЖИЕВАЙНА, И. Г. ЧИПИЖЕНКОЙНА Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни артистка сийлен цlи яларах хола

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Театральни искусство дегlадоладеча дика гlуллакхаш карагlдуларах Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни артистка сийлен цlи дойла:

Багалова Зулейхан Мутушевнага — Нурадилов Ханпаши цlерагlча театра артисткана.

Слуцкая Мая Аркадьевнага — М. Ю. Лермонтова цlерагlча театра артисткана.

Хаджиева Нелла Джемалдиновнага — Нурадилов Ханпаши цlерагlча театра артисткана.

Чипиженко Ирина Георгиевнага — М. Ю. Лермонтова цlерагlча театра артисткана.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный.
1975 шу. 25 июль.

СВЕРДЛОВСКИ СТУДЕ КИНО ДОАХАЧА ГРУППА КОЛЛЕКТИВАНА НОХЧ-ГІАЛГІАЯ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-Гlалгlайченахи республика къахьегамхоеи къаьстах образнои дуцча «Вай республиках дола дош» яха полнометражни шероэкранни босбола документальни фильм хьадарах Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота дойла Свердловски студе кино доахача группа коллективана.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный.
1975 шу. 25 июль.

МАШАР БЕЗАРИЙ КОНФЕРЕНЦИ

Селхан Грознерча пионерий Дворецe хилар Нохч-Гlалгlай республикански машара тlехьа барий конференци. Укхаза гулбеннабар республика ерригача районашкара вникалаш. Нохч-Гlалгlай республикански машара тlехьа барий комитета секретара, Нохч-Гlалгlай исторе, метта, литература lилма-тохкама институтa йоккхагlйолча lилман болхлочо З. К. Джамбулатовас доклад йир конференце.

Машар лорабара йолча Советски Комитета Сийлен грамоташ дlаелар КПСС Нохч-Гlалгlай обкома секретара воа. Бузуртанова Царна юкъе бар писатель А. Х. Боков, Грозненски мехкдаьтта институтa бухгалтер Н. П. Черванева, КПСС Урус-Мартановски райкома хьалхара секретарь А. Д. Кагерманова, Нохч-Гlалгlай исторе, метта, литература lилма-тохкама институтa йоккхагlйола lилман болхло З. К. Джамбулатова, кхыбараш.

Нохч-Гlалгlай республикански машара тlехьа барий комитета председателалла Нохч-Гlалгlай пачхьалкхен университета проректор Ш. Й. Пайзулаеви секретаралла Нохч-Гlалгlай исторе, метта, литература lилма-тохкама институтa йоккхагlйола болхло З. К. Джамбулатовай хоржаш чакхъбаьлар конференце болх.

М. БОТОВ.

НОАХАЛИЙ БУВЗАМ

Къахьегамхой хьинарон дер творчески уйлашея хьакхеллача дукхахчу массови боламаштен починашиен юкъе шуй къаьстта моттиг дӀалоац наставничества. Цо къьегга хьагойт вайга ноахаленашта юкъе латта бувзам, болхлой класса, колхозни крестьянства, интеллигенце идейни сакхетаии социальни хьинари лакха хилар, юххьанца болх бе оттача кагирхой вахара ихелаш цар шоай дулхах-цӀех доля гӀулакх санна бехктоххаме хеташ лелабеш хилар.

ХӀара шера заводерча цехашка, колхозни фермашка, гӀишлон площадкашка къахьега болалу профессионально-технически училищаш, техникумаш чакхъяьха бӀаьш эзараш бола кагиркой. Цига дукхадер довз царна: наь, шуй тайпара производственни процесс, къахьегаме дисциплина. ТӀаккха кагийча нахахи мехнарехи хӀаравар хилаш цу сахьате нахица, балхаца дӀатервала могаш. Цига чӀоагӀа лоархӀам болаш хул балха говзал йолча бокхагӀчар царна шоай лоӀамагӀа ду новкъостал.

ХӀанз наставничество республике тӀа-тӀа шерагӀа аржаш латт. Из организованноно чӀоагӀлуш а дӀаьхегӀа опыт йолаш а, хулаш йоагӀа.

ХӀанз Нохч-ГӀалгӀайчен предприятешка кагирхой 1600 наставник ва. Царна юкъе ба коммунисташ, кадрови болхлой, къахьегама ветеранаш, халкъа боахама специалисташ. Заводашка, фабрикашка, боахамашка болх беш я 50 наставникий совет.

Наставничество дегӀайоалаяра Октябрьски районе бу болх тӀаберзабаь ба нислагӀча пятилетка заданеш хадал хьалха кхоачашъяраи КПСС XXV съезда баха ма-боагӀара къадбахарал къахьегамхой оарцагӀбахар духьа.

Районе кӀезига бац наставника декхар тӀадиллап из гӀулакх шоай лоӀамагӀа кхоачадеш бола нах. Машинакъа Грозненски отделене предприятешиа из сий доля гӀулакх кхоачандеш ва 140 кадрови болхло. Иштта, вагонии локомотивни деношка, сигнализацеи бувзамеи дистанце болча наставникаша цӀаккха шоай хан низи кхобац къонача тӀехьен шоай йӀаьхий опыт дӀалара. Цу дакъе вагоник депо болгалбыьнаб слесараш коммунисташ Ю. И. Моисеев, Г. Н. Тихонов.

Балха эша новкъостал дарал еагӀа кагирхошта дӀайовзийт шоай предприяте, цеха истори, мукъайола хьна дер машата салоӀ, деш хьож.

Депо юххьанца болх бе волалуча къонача сага гӀо дара опыт йола мастер тӀачӀоагӀау. Слесарь В. А. Шакшуев наставник а волаш дукха болхлой хьалкхийкиаб предприяте. Царех цхьабараш хӀанз шоаш а ба лакха квалификаци йолаш а дешаш а.

В. Хромых депо балха венача хана къона вар, балхах ца кхеташ хиларца хӀама хаттара букъожабеш, эхь хеташ вар. Из шийна хьатӀа а нийца даим цунна вшечунга хьожаш хилар нов. Шакшуев. ХӀанз Владимир тӀехника, специалист, хьинар дола комсомолец, депо дикагӀвола дружинник санна лоархӀаш ва коллективе.

Района коллективашка вӀашагӀтеххача Советаша бокхача лоархӀаме болх бу. Царкъаьстаду кагирхошта кадрови болхлой тӀачӀоагӀбар, дикагӀболча наставникий опыт хьаьдаль йоаржаяр, наставникий болам шербара планаш уттаяр санна дола дешеш.

Районе кӀезига яц бокъонна интернационални йола коллективаш. Масала хьаьна мегаргья Октябрьски бурудеттача балхий управлене мастера-наставника А. Н. Оралина кулгалду буровой коллектива. Укхаза къахьегаш ба тайп-тайпарча къамех бола нах, хӀаьта варех ахаш нохчийи гӀалгӀайи ба. ЧӀоагӀа барт тайна. вӀаши новкъостал деш оамал йолаш ба цу коллективапара нах, цудухьа балха тӀа доккхий толамаш доах цар.

В. И. Ленина цӀерагӀча Грозненски мехкадаьтта чаккхдахача завода воккхагӀвола оператор Амхадов Лечи Амхадович производстве даим хьалха латташ хьавоагӀа, из коммунистически къахьегама ударник ва.

Цо хаддаза новкъостал ду къоначарна балха говзал карайерзаяра, царна юкъе кхетама болх бу. Иштта, цо гӀо даь дукхача къамех бола кагий нахи мехкарийи хӀанз тешаме шоай вахара моттигаш хьу лийца къахьегаш ба.

Царна професси Ӏомаьь Ӏийнараш ва, къахьегам безам, халкъай доттагӀлен уйлашца бехаш хкотбола чӀаьш чувоссю царна. Везза саг хьа Лечи Амхадовас шуй цӀийн Лемах а. Юххьанца оператора гӀоача говзал Ӏома а ва сайрайнарча школе, тӀаьккха Грозненски мехкадаьтта института сайрейнарча отделене дешаш хинна из хӀанз установка начальникалла болх беш ва. Цул сиетӀа цехови партийни организаце секретарь, завода парткома а КПСС райкома бюро а член ва из.

Дукха ва я «Красный молот» заводе № 2 йолча цеха токарь Жмакин Виктор къахьегаш вола. Производстве хьалха латташ хинна ва Ӏеш дуна наставник а ва, нов. Жмакин. Дукха ха йоадаш заводе болх бе волавеннача Григоров Николая шефство лелаволавелар из. Ще хьалеча хӀаман дукхӀераала гӀертеш вале а юххьанца дукхьалъунтта хаьлонаш эшара, чоалхаме деташ къоастадара бӀубенна вахар хьона саг, цудухьа цун керта чу дӀачӀоагӀъяла тарлора шийна говзал кардерзае могарг па хиларах йола уйлаш. Кхоачашьяцар Николай сменни заданеш а. Нов. Жмакина новкъостал дар цунна балха къайленаш йовзара, шуй невзех из бӀубенна хилайтара, професси дукхагӀа евзийтара. ХӀанз балхе норма 120 — 130 процент кхоачашъю нов. Григорова.

Вай мехка хӀинц дӀоча социально - экономически хувцамашв керда деккараш хьалхашка уоттаду болхлой класса керда йоахале хьалкхевра дааьаклахо. Из дика кхетадеш ва СССР Лакхехьарча Совета депутат, Малгобекски бурувдетталча балхий управлене мастер Эвмурзиев Хьамида Шарудиевич. Цо кхетаме къовсо бригадапара кагирхой материалашта, электромиерена, регентамашта кхои бара, оборудовани запасной оаттадашпа хьурмат деш делавра чакхйоахача мероприятешта. Цу хӀено вӀашагӀа сата шуй говзалашъ къайленаш йоазара боле безам совбоахий.

ХӀанз республике тӀа-тӀа дукхагӀа хул механизатора говзал кардерзае безам бола кхалнех. Иштта, «Горячеисточненский» совхоза комбайнера Дудуркаева Кеметас нохчех болча кхалнаьха группана шуй професси Ӏомаю. ХӀаьта Шалински «Сельхозтехника» объединене шофер йолча ГӀазиева Уме дӀадахача шера хьаь йоӀа шуй говзал дӀайовзийтай.

Партийни, общественни организацеш деккарийла а наставникий болам кхи а шеватӀа боаржабе. Массанияъа вӀашагӀйнхка еза советаш, методически кабинеташ. Цар цу балха йола опыт хьаӀоаергъя, кертагӀдьлнанри де эшараш белгалдовхаргья. Баьча тохкано хьальокхачох, массанаьха накуттарра йолхо яц кагирхой а наставникий балха а. Цудухьа цу коллективашка дукха хувцадуш хул болхлой. Иштта лоархӀам болаш гӀулакх ва берраагӀа къахьегараш социалистически яхье юкъеозалга, къахьегама хьалаш тоадега, къонаарча вахара а салоӀама а хьалаш хьалаега. Цу тайпара хьалаши Ӏимерза я гӀо новкъостал дара кийча бола а бокхагӀбола новкъостӀа болча коллективера, болх а бита, атта дӀагӀоргаш яйчкхо.

П. ХОРОШИЛОВ,
КПСС обкома пропаганди агитацеи отдела инструктор.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬРАШ

КОЛЛЕКТИВА СИЙ ЛАКХА ЛОАТТАДЕШ

Поедприятеи шоай хьалха, къахьегама ишта бейза, балха профессеш цига кароесзаьь, хӀанз къахьегама ветеранаш наставникашди лоархӀаш а цатех коллективо воаххал деш а дукха боллдой ба. П. Ахриева цӀерагӀча Назрановски «Электроинструмент» заводе. Уж ба шоай а поедприяте коллектива а сий лакха лоаттадерш. Царех цаӀ ва литейщик Гизатуллин Мубароакша Шавилович. Ще къахьегаш волча цеха болхлошта меттел сопигача завода болхлошта а дика вовзаш ва вер чӀоагӀа воалоӀаш ва из. Тахкаийна хьинео воллаш производствах дог лазаш, шуй новкъостанна тӀа хоаш. Ӏимерза саги тешаме новкъоста ва Мубароакша Шавилович онаьъ нах завода болхлошта. Иштта из еаддох хьажнад цун сий коллективе.

Завода болхлоашта юкъе къахьагӀчнош ва коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цӀи лелаеш вола литейщик. Йоаьла опыт Ӏоахьй цо цига болх беш волча цаерамина. НагаьаъгӀовзале яц цига цунна бола бе ца хоаш. Шуй балха опыт, дикагӀйола методаш дӀа а йовзийташ Мубароакша хьалхкеваь цӀттаа къона специалисташ ба заводе. Цар балха тӀа хеаьлча, моллагӀа хӀама шуйга хатта уж бехкачаь а чӀоагӀа дегга тоам хуа цунна. Хьал ца епп йовзийт цо шу ноахача къахьегама толамий къайленаш.

— Дукхьал хьинаре къахьегаш бакха-дика толамаш далхлоах, шуй новкъостанна гӀо дахьаш деекхо кхоачашдаь лархӀеш тха Мубароакша Шавилович, — йоах шувех деха кулгалхоша. Завода моллагӀа вӀашхоллам вола кертаро мукара хьехархачана хьал а лоаца къахьегама [illegible] Пхе шера заданеш деш шера кхоачашъяр йола [illegible] хиниа тӀа а дӀа этапа хьалхачацана цу дакъе социалистически декхараш тӀеййпаз до. Уж хана дукха хьалха кхоачаш а деш шуй пхе шера задании 1974 шера апрель бетта кхоачашдиъ ва. Иштта шуй новкъостанта хьокхам телаш цо лелаеча мимамчеста цӀера сий даим лакха лоаттадеш хьавоагӀа цо.

Хьинаре къахьегаш цо хьаъбена къахьегама сийлахьи хьалах тешал ду Мубароакша Шавиловичина тайпчача делача совгӀатаиа. БоархӀагӀлча нисвагӀача пятилетка первашка цо даьна бакка-дика къахьегама толамаш белгала а доахаш цунна сийлахь Октябрьски революце орден, денаи ленински юбилейни медаль, «1974 шера социалистически яхье котвалнар» яха сийлен знак, дукха сийлен грамоташ, ахчан премеш.

КПСС XXV съезда сийна къахьегама вахте а эттаь цо дахьа къахьегама толамаш кхы тӀа а тоаш ва Мубароакша Шавилович.

Аралена правиайн дукхагӀа, дӀахоаар кӀезигагӀа болаш хулийтаргбб яхача дехарах къа а хьегаш моӀана нахан ва паша тӀехь къахьега хьалех ба заводе. Юххьанца завод болх бе бахалача шоашка пача нисвагӀаш хьалкхача [illegible] завода передовикаш. ХӀанз пачхьа лакха къахьегаш дукха кхалнех ба. Цаьех дукхагӀбар производствени хилараах тайпа шоашта хьалашка латта декхараш кхоачашдеш. Иштта ха я фрезеровщица Тамасханова Савдобика Хьава. Шуй нормаш дукха тӀехкхоачашьйоал совгӀа цо. Пхе шера тӀехкхоачашъера тӀаййца социалистически декхараш хадал дукха хьалха кхоачаш а деш шуй пхе шера заданеш дӀадолача шера апрель бетта кхоачашдиъ Хьавас а.

КагагӀзьманча кхоачашбаь Ӏеш яц шера социалистически яхь а йоаджаьь хьалаве къахьегаш йола бригадаш. Цаьна юкъе хадданза хьалхе латта а тоаш бахха тӀа йоакха опыт йола токарь Дзяуматов Муса комсомольско-молодежной бригада. «Тахан бахьаха къахьегаш толам, кхоана йоазма хила еза» яхача уйлашца къахьегайт цо бригадерча комсомольцашкеи кагирхошкеи. Къахьегамеи производственни дисциплина теллаш моттигаш шуйсейни бригаде. Цул хеттаьдао за бригада кулгалхочо шуй коллектива къахьегам кхетамаш вӀаштӀехьбаьккхар. хӀаьапнагара воагӀао хьалехаш хилао.

— Ӏа доал луча хана дувцургдуй а хьеже уйла а хьаьлла, нахаьна санна хьо воншӀйийлалаш хьоачинаь. — йоах комсомольца Мусас. Иштта уйла йолаш ба бригадера берриге болхлой а. Цудухьа доаг доаза дика пайдагӀа хул бригаде мовла къахьегама толамаш.

Дика кулгалхо организатор хинна Ӏац Умаргов Муса, из башха дика производственник а ва. Из иштта хилар къаьста хьахьоах дӀадахача шера сентябрь бетта шуй пхе шера задании кхоачаш а яь цу хана денх кхы а шуй хьинар дӀаьдаь тӀайоасӀача юбилейни пятилетка чотах къахьегаш хилар. Даим а иштта хьинаре къахьегаш хьинах цхьа болх юкъе хьалхаэчаоа ендай цуьна коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цӀи. «1974 шера социалистически яхье котвалнар» яха сийлен знак, «За доблестный труд» яха медаль.

Хьинаре къахьегаш волашеха общественни вахаре дакъа лаца а ха йолайоагӀа цунна. Массаза а дика кхоачашдау цо бенгазета редактора декхараш.

Иттал болхлой ба заводе цаӀ санна массехк балха говзал йолаш тӀехдика къахьегама толамаш доахаш. Цао цӀеваш йовхаче хана дьалхачарнора вӀа йоакх Дидигов Ахьмада Ӏадвахьмана. Цьаккха участок яц заводе цунна болх бе ца ховш. Токара, строгальщика, шлифовщика, зубофрезеровщика, слесара, кхыча професех йолча станокаш тӀа дика болх бе ховш ва Ӏадвахьман. Иштта из хилараах цун новкъостанна оал нох тха профессионал аьле. Цавога моллагӀа специалист дехкараш хиниа а кхы бахьан шийслевна цӀагӀа писача бехктоккамегӀаоча участке дӀа а эттӀ болх бу. Массехк балха говзал йолаш хилараах тапоа балха тӀа дика на а йола. Юкъеро лаьхӀача хӀара сменагӀа нормаш 125—130 процент кхоачашъю. Укх шера февраль бетта кхоачашдиъ Ӏадвахьмана шуй пхе шера задании.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) литейщик М. Гизатуллин, фрезеровщица Хь. Тамасханова, токарий бригада бригадир М. Дзяуматов, токарь Ӏ. Дидигов.

Б. ПЛИЕВА сурташ.

ПРАКТИЧЕСКИ НОВКЪОСТАЛ ДЕРГДА

Ӯх зенощка дукха нах гулбеннабео Назрановски района культура ЦӀагӀа. Укхаза бо хьалхалетта кхалнаьх — районе къахьегамхой. КъилбаседаХӀирийчен Пригородни районера, Нохч-ГӀалгӀай АССР Малгобекски Сунженски районашкара баьхна хьаьший. Района кхалнаьха VI конференце гулбеннабо уж.

Конференци хьайийллаьр КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара С. М. Бекова.

«Советски кхалнах — коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лоацараш» яхача доклада йиэ Назрановски райисполкома председателя заместителя М. М. Котиева.

Коммунистически партеи нахалаш еш йола йокхо бахьан волаш гӀалгӀай, нохчий, иштта кхыча къамий кхалнаьх вӀашал а йоадуш на хоачара сеоалоштэ. Ӏимерга болача новкъа боахка тӀа бавлаб. Кхалсагий хеахахо вӀашагӀрапика хьамина во оамалаш, отношенешка дӀахоара дукха къахьега дийзар областной партийни организаце. Дына фанатизмица лоаттабеча къоначайца бувзаьбеча бао из болх. Тахан доккхал а деш ала йиш я шуй республика хаькъбола хаме 160 эзар кхалсаг болх беш хилар.

Царна юкъе кӀезига бац коммунистически къахьегама хьокхаш гойтараш а. Масал, 1974 шера 270 центнер чувза дехкараш тӀаййиача метте хӀара гектара тӀера 600 центнер сесалш чоах Урус-Мартановски района «Гоеэи» совхоза соцалаш делаеча Абуева Зулпас; дехкарех 3800 килограмм тӀахааеча йӀяра фуважаш Ӏеттагаа 4370 килограмм шура маиазпо СССР Лакхехьарча Совета депутата, «Октябрьа 40 шу» яхача совхоза доярка Давубекова Зинас; Гудермесски района «Комсомольский» повтӀарча олахвариф совхоза доярка Кадырова Яхас хьекхар хӀора Ӏеттагаа 4035 килограмм шура. ШӀера дӀабахай Социалистически Къахьегама Турпалаш болча Л. Базхоевай, М. Ушаковай, Т. Летковскаяй, Т. Муслимовай, ахьбарий цӀераш.

Хаяьла боллам дегӀабоалабеча толамий хааоах ноевтельства йовкха наградаш ешай Нохч - ГӀалгӀай АССР-ча 384 кхалсагана, 51 кхалсаг я «Къахьегама етновал» яха медаль ошкаоомта юкъе. РСФСР, Нохч - ГӀалгӀай АССР заслуженни хоо, РСФСР, Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни хьехархойа сийлен цӀераш еспубликера 200 гаргга кхалсага.

ДӀадахача ах шера дика производствени а технико - экономически а тьоцхамаш дахьа дукха коллективаш районе хьалал белгалдаьккхай доклада тӀа шечера кхачалье.

КПСС XXV съезда хьалхашх социалистически вахте а эттача шоашкара коммунистически къахьегама хьокхамаш гойт трикотажни фабрика швейша Угрочевау Лизас, Капиева Любас, вязальщице Аушева Асиас, кхычо. ХӀара денна нормаш 120—130 процент кхоачашю цар. Иштта дика болх беш ба Ремстройтречастка болхлой Астимирова Насыхан, Местоева Марем, Аушева Шаонӏзт, района кхыдукхача предприятешкара кхалнах.

Районе хержай 18 кхалнаьха совет. КПСС XXIV съезда решенеш дӀаеххача тайпара кхалнаха идейно - политически кхетам баллар, района производстве а общественни а вахапера цар дакъа мадегӀаддалийтаро, цӀен - ромой общественни къахьегама юкъеозар, бахача нахa атеистически а интернационални а кхетам бале, кхалнаьха производствера гӀулакхаша дувзадена дола дӀаяккхача, заман юкъедиса во хӀамаш дӀахоа да цар кертера декхар.

Дика вӀаштӀехьбаьккхаб болх коммунист Аушева Лида председатель йолча «Электроинструмент» заводерча, трикотажни фабрикерча, ВЛКСМ член Мальсагова Мадинас районпромкомбинатерча Нечоева Мадинас кулгалдеча советаша.

Цхьадола дика хӀамаш кагагӀдешнадае я, — белгалдаьккхар докладчика, — кхалнаха кхетам организационни хьетамеи болх лоттӀа вӀаштӀехьбаьккхаа дакъе дукха долхӀамера кхоачанбоалабаш доала. Районерча майтта нахал дина еняпена дӀалхаобоаланза бола кхалнах дукха а дукхагӀа хилар хьалкхоахаш я хоалам бола республикан гоипологически даннеш. Сар йоаар, низагӀа майе дӀадалар, дукха истий хкулар. ШарӀйта Ӏаьълах кхалкаргах мух бао, уаеч даккхае - далар санна дола дахах, дӀаяхача замах юкъедиса во гӀулакхаш традицеши хьалхачаш бараш цӀен-полюсота юкъе дукхагӀа ба. Масала: дукха за йоллаш 2 бери сесагк кӀала болланс Д. Хашиева йоалаарах плоте района бюро КПСС членаллаа вимкхаро Назрановски совхоза болхло Кодзоев Хож-Ахьмад. Аль вемолскомолкана Хашиевайна хвагӀдаьнно на дувцаш хӀанзарга хьиначаа комсомольски организацеш а.

Доклад чакхьъяьча, прениях хьамагӀа дувцаьл дар кота бооахама болхлой профсоюза района председателя нов. Озлоевас. Хьалхарча дуп хоахӀамерча дакъе хьайбай болхаме а лоацаш доккха декъа доал районерча кхалнаьха юттабоахам дегӀабоалабеча. Дукхьахьа доӀоадаша тӀехкхоачашдо шура яккхара планаш. Цунуьха правительствени совгӀаташ тоенеш а душ. Цунца шуйа цхьадолча боахамашка лоакай къахьегама хьалаш сылоӀаллаш леттӀа вӀаштӀехь ба ватар а цу деша йоакка а ялга а белгалдьнкхаб нов. Озлоевас.

400 кхалсаг я йоӀий фабрике болх беш, дакъе трикотажни фабрика комсомольски организаце секретара Л. Эсмурзиевас. НисагӀча пятилетка тӀехьароча шера продукти арайтоша план 29 октябре кхоачашъяра, съезда бола беча декошка кхоачча материалех болх беш, трикотажни цхьан зеноша, знак качества лугӀа вӀаштӀехьдаккхаа, кхьяьараашта доля социалистически декхараш тӀаййнаа цар. Соца хетаргахьа докхагӀча дакъе кхалнах латтача тха коллективо, уж декхараш толамца кхоачашдергда, — йоах Эсмурзиевас.

ЧӀоагӀа тӀовоаш а толаш тӀаййцаа конференце доакъашхоша къамаьл де трибуне тӀаьхьа КъилбаседаХӀирий АССР Пригородни района делегаце кулгалхо Г. Газдиева. Цо вӀаделар доалаха Пригородни районе кхалнаха Назрановски района кхалнахага — къахьегамхошка цӀйта деш моадшал, къахьегаме, нехаре кхьаьхая яло доаш довне и боамккаш. Иштта по Ӏоалийшаа КПСС Пригородни райкома районисполкома Назрановски района кхалнаьха конференцета цӀйта дег тӀаьа моаршал. Цо делегаташта дийцар Назрановски районера социалистически яхь ледача Пригородни района къахьегамхой толамех, КПСС XXV съезда совгӀаташ кийчдоа бола новкъостале доттагӀала чӀоагӀдоа тӀа а хьиаиш.

Иштта конференце дӀахо къамаьлаш дир района прокурора нов. Хайдарханова, районо заведующа нов. Калиниева, Нохч - ГӀалгӀайчен писателей правлене председатела нов. Ахматова, пачхьалкхен Нохч - ГӀалгӀай университета доцента нов. Мальсагова, «Электроинструмент» завода профсоюза завкома председатела нов. Евлоевас, кхыча.

Районни кхалнаьха совет, кхалнаьха республикански конференце бахийта делегаташ хоржаш района берриге кхалнах 1975 шера план 20 декабре кхоачашъяра, иштта кхыдаешта тӀахьехаш чакхъялаа конференци.

А. САГОВ,
тха собкорр.

КЪАХЬЕГАМЦА КОРАДАЬД ДОТТАГӀАЛИ ИРАЗИ

Дукхача къамех нах ба «Чечингосельстрой» треста № 921 йолча дӀа-юха лелача механизированни колонне гӀишлош хьалъеш. Цхьаь нахе ба дежарийн йяжерийн санна шоайна безане болаш хьинарах къахьегаш болча юкъа за нохчий, эрсий, гӀалгӀай, украинцаш, гӀумкий, татараш, йоалий кхыча къамех бараш.

ТӀехьтӀехьагӀа кхы а вӀовзиюш хоалуш воагӀа царна юкъара вошал, доттагӀал. Цудухьа хоза яьнна бӀаьстий санна хоза да цар болх. Дешлаьш, къахьегаш. 1939 шера Нохч-ГӀалгӀай мехка ваьа Казанера татарий къамех вола Камалиев Акмаль Камалиевич а. Цу хана дешаь вай республике бахача къахьегамхоша шоай хьамсара воша ловзхӀаш, доккха сий а деш ирсе вахар. делар долаш хьавоагӀа из. ХӀанз кхоаттке воӀ шу даьна Акмаль Камалиевичь уж тахановча кошка а ше вӀамига сиг волаш санна хьинаре къахьегаш доккха балха толамаш доахаш из.

Ӏуйрийна воӀ сахьат дацлча болх бе йолалу ПМК 921 шоаран цементаи маокхалаш ду узел. Из хилназа берзбоза, гӀишлоньелаштача чӀоагӀа эша «кхача» кийчъеча узлана кулгалдеш ва цӀаккха къаьвла чӀйла йолла Акмаль Камалиевича. Ӏуйренна массанел а хьалхагӀа хьавоагӀа из балха. Шуй новкъостий хьабахкалехьа кӀира йоашена установкана, хий хьалдоахача насоса, электромоторашна, машинашна кхыча механизмашта тайп-тайпара гӀулакхаш де дезаш хул из. Дукха ха ца йоаш, сиха парга хьеже чаккхбаш бӀаьг сийдолабола Акмаль Камалиевичь. Массеза шу тайнаа по шу узле болх бу. Дувца хаба доаша дика Ӏомаь массайола механизмаш, царех йоахка тайптайпара оатталаш. Цудухьа бӀаьра ма хьежжентехьа а хоа цунна хьатта тоха деза подшипникаш, чӀоагӀе еза оттаамалагӀаш я.

ВоӀ сахьат халаьлехьа царна де эшаш хиина гӀулакхаш дийа йистеволл из. Цул тӀехьагӀа кхы ха ца йоаш дӀайолийт по шуй узел тайп-тайпара гӀишлош хьалъеча эша маокхалаш де. Сардалца ца соцаш болх беш хул из.

Акмаль Камалиевича кулгалдеча узле болх беш ба нохчий кхалнах Арсаханова Асмаьника, Исаева Зайнап, эрсе Паручева Анна, гӀалгӀа Оздоева Рая. Толамаш доахаш хьинаре болх бараш ПМК гӀишлошъеоаш доккха сий деш кхалнах ба уж. Тоъал ха я цаьо укхаза цхьана йяжарий болаш санна шоайла Ӏимерза болаш къахьега. Цаь сий деш хьавоатӀа Акмаль Камалиевич а. Цу цхьа дезал санна барттайна къахьегача болхлошта хӀара дегӀаша дийнахьа — 20—22 автосамосвала дӀайоалийт кӀиралхи цементахи баьча маокхалах етте.

Фоаза тӀа лелача доккхача теплохода капитан ше волаш санна, железобетонни бӀоагӀий а дегӀа лакха яьча установка шоалагӀча этажа тӀа латташ хул Акмаль Камалиевич. Лохе болх беш боахкача кхалнаха гӀомараха, цементаха, кӀиралха хьалйиза йокха йоазо вагонетка электромотор бола в балийте, аьшка рельсаш тӀа гӀолла ца лакхе хьал тӀа а яккхе, тӀашадатӀяша йоамах цо еэ-чу-мелйоалла хӀама маокхал бела мешалка чу Ӏочу а йоккийташ. Цул тӀехьагӀа мешалка дӀайолийт по кхеста шийна мел леза дий шу чу хьачу а хийце. Кхо-йиъ минут йьинача хьаьна маокхал кийча хул. Дикка ха яха ше воккха саг вале а, къоначаа саго санна даим кадал деладу по шуй дегӀ. Иштта пахаддаш маокхал беш сайонйинга воагӀа из.

— Цхьан дийнахьа Акмаль Камалиевичен пунна боахкача кхалнахкен бекхах болх на беш сеца яц тха маокхалаш ду узел. Шоашта тӀаййна декхараш социалистически яхье а баьнна тӀехкхоачашдеш хьабоагӀа уж шера-шера. — йоах дега чура паоа чӀоагӀа оаьзаа волаш мастера Джамалов Ӏумара.

Цо яхар бакъдар ва. Шоай болхлой сий дика къахьегаоиа лакха лоаттадеш хьабоагӀа уж. Цар иштта хьинаре, цӀенача дегашца къахьегарах, цхьан дийнахьа на социаш хьалъеш тайп-тайпара юттабоахама а, бахача наха а эша гӀишлош латт. Ужх нислагӀча пятилетка тӀехьаоча шера йисте а дала дӀалуоргӀолаш я Грозне кхоалагӀча Микрорайоне бедой комбинат, Мичурина поселке ГПТУ-13 учуворӀола корпусаш, «Ачагинский» яхача совхоза доахан лелаадеогӀола йоккха комплекс. ХӀаьта кхы хьалъеш а латт цӀенош, оалхазараш лелаадеогӀола ферма, школа, кхыйола объекташ. Цудухьа уж еррига гӀишлош хьальеча эша «кхача» цахадлаш лоаттабара, маокхал беча узле болх беш баьккхача болхлошта ПМК кулгалхоша, партийни организацеша, постройкомо доккха баркал дьнкад, сийлен грамоташ а дели. Дукхача хана дешь ПМК Сийлен когатӀа хьалтеха вола Акмаль Камалиевича сурт.

Цхьан дийнахьа вӀаштӀехьдаьннадаш цун иштта балха толамаш а доахаш шуй сий лакха. Къонча воагӀаш вӀамига сиг волаш къахьега воливелар. Къахьегарах кораьд цунна шуй ираз, вахара беркат. Из иштта хилар хьахьоах Акмаль Камалиевича бӀаьра ма хьажжентехьа. ХӀанз а дукха вокха хиина саг деташ нох, цхьан дийнахьа пайоарао кийгттадаш цуп дегӀах. Хьинаре беча белхо болат мо чӀоагӀдинча санна хетийт из. «Чечингосельстрой» треста чувоагӀача гӀишлошъеча управленешка во болх бу аккхетта шу даьннад.

1968 шера пенсе ваха Акмаль Камалиевич. кхы цӀагӀа вагӀа сатем а боаш. дукха ца говза юха балха веза.

— Са дегӀаца хӀанз а дика низ ба. Сайна тӀаьхь уж де кхараш са дегаь хеттача бесса кхоачашдаь йистевалиавар со, — йоах цо МВД эскара 26 бригада командира полковника Корнеева бригада политотдела начальника подполковника Боликел 31 мая 1946 шера баркал оалаш шийга яздаь кхаьхат сога хьа я деша. Цао яздаьча кехата йоахар: «ХӀанз хьо, новкъост Камалиев, сий волаш, кхотала цӀаволаш ва. Хьо юха тӀевоза махкошча кхолламерча къахьегама. Вай мехка хьалташка латта пятилетка планаш чакхъяхара этта сийдола гӀулакхаш, доккхий къахьегама толамаш а доахаш, сийленна чаккхамара хеттуп балба хьа, Акмаль. Тешшаме хетт тхона, новкъост Камалиев маьоша къахьегаш волча хана а Ӏа хьахьоахаргхилар сийдолча МВД эскара мугӀарашка хье делача хана Ӏа хьахьекха а хиния хьай чӀоагӀа цевал хьинар».

Немецки фашисташа вай Даьхена тийнача балхах тӀом хьоабича тӀом тӀа вахао Акмаль Камалиевич а. Из юкъе хиниа 920 стрелкови полк Ленинграда оборона еш яр. 1941 шера август бетта моастагӀча дукхьал цига тӀом беча хана аьттача пхьоасатоп а кхийта ялх бутт госпитале баькхаро по. Цигара заовальча МВД 114 йоже тьожавир из.

— ХьатӀайоагӀаш иттазгӀа пятилетка я. Из хаиая хьалеи кхоачашье сай низ тӀабахийта уйла йолаш ва со. фронтера цӀавоагӀаш командованеэ тӀаложадь декхараш дияза чакх а доахаш, — йоах хьакера а согара кхьхат дӀа а ийла Акмаль Камалиевича.

Цо хӀанз шийна тӀаийца сийлен декхараш тӀехдика кхоачашдергхилар цхьаьккха шеко йоацаш да.

С. АУШЕВ.

Нов. Б. Ф. РУГЕВИЧА Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота яларах доль

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, къахьегамхой коммунистически уйла йолаш хьалкхебеча берахте бахи бараки ваьча дайнахьа деш кховткъе итт шу даларца дувзаденнен Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота лойла нов. Ругевич Борис Францевича — персональни пенсионера.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный,
1975 шу, 25 июль.

Нов. В. В. РОГОВИНА Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота яларах доль

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Юртбоахама организацешка дукхача шерашка беркате болх бараха ваьча дайнахьа дийнахь кховткъе итт шу дизарца дувзаденнен Нохч - ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота лойла нов. Роговин Виктор Васильевича — 1925 шера дения КПСС члена.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный,
1975 шу, 25 июль.

Нов. А. Г. ШВЕДСКЕНА Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота яларах доль

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Партийни организацешка дукхача шерашка беркате болх бараха ваьча, дийнахьа деха кховткъа шу дизарца дувзаденнен Нохч - ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота лойла нов. Шведский Александр Тихоновича — гор. Грознера КПСС Старопромысловски райкома организационни отдела заведующа.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный,
1975 шу, 25 июль.

Нов. В. А. КАН-КАЛИКА Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота яларах доль

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Общественно - политически вахаре хьинаре дакъа лацарах, советски искусства дакъе дукхача шерашка творчески болх бараха Нохч - ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота лойла искусствоведени кандидата Кан-Калик Виктор Абрамовича — Нохч - ГӀалгӀай пачхьалкхен университета вокхагӀволча Ӏилмай белхалочун.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный,
1975 шу, 26 июль.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиуме

ДЕПУТАТИЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

Укх шера 25-чу июле Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума ортӀанара васедание хилар.

Заседание дийцар РСФСР Лаккхехьарча Совете, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Советен къахьегамхой депутатий моттигерча Советашкех хоржамаш дара итогех. Цу дешнах дамча доклад йича республика Лаккхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Боков белгалдаьккхо Сийлаьх-боккхача Даймехка тӀом тӀа советски халкъо дероингдийн исторически Котало яьккха 30 шу даима деддарца, 1975-чу шерен ерригача пятилетках кхиъебоахама планаш социалистически декхараш кхоачашдара, КПСС XXV-чу съезда даха ма-доаггӀара накъалдара тӀехь къовсам бергжарц дуззаденна хоржамий кампания политически къахьегамех хьинар айденнача хьалашка чакхъьяьннилга.

Советашкара хоржамаш чакхдаьннача тӀехьагӀа массенахьа ма-доаггӀа вӀаштӀехь а яьха чакхъьяьхай Советий онаьгача двеньяй сессеш. Цига бержай Советий массавоа комиссеш, Советий исполнительни комитеташ.

Республика Лаккхехьарча Совета массаварча комиссешка 125 саг а депутатех 78,1 процент хоржав. ХӀаьта моттигерча Советий 1440 массаварча комиссешка хоржав 7406 депутат е берригаза депутатех 79,1 процент бараш.

Моттигерча Советий исполкомашка 1431 депутат хоржав, царех 650 е ахаш гаотта цу органашка дукхьашка хоржа ба. Юрта Советийн поселковни исполнительни комитетий 177 председателех 43 дукхьашка хоржа ва, хӀаьта цу Советий секретараллла хоржа 48 саг къаххетта цу балха тӀа хаданда ба.

Керда хоржача Советашта хьалхашка доккхий декхараш латт. ХӀара коллектив шийн производственни планаш кхоачашъефтӀолешк КПСС XXV-чу съезда ма-ӀоаггӀа уж накъаргӀоогӀолаш республика къахьегамхой политически къахьегамех хьинар айде; хоржамий кампани чакхйоаккхача дина Советийн боахамий организацийн балха тӀа белгалдаьха кхоачашбоацараш дӀаяза; боахамен социально-культурни гӀишлошъяйа Советий кулгалдара методаши стили зогаботташ тоае; хӀара депутата балха тӀа кхачашел наказгӀа къахьегардолаш, сессей, массавоча комиссей балха тӀа подьяьнара дикъа лоацаргдолаш, ийсаш дола кхоачамбоалла бахт кийрен принципиальни гӀуадпохаргдолаш, шийн бокъо цу дакза хьа а декхар, депутата статусо белгалдаь шийн декхараш ма-доаггӀа кхоачашдаргдолаш социалистически демократе принципаш лелаштта чакхъяьна декхаройла я Советаш.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета депутатех 70-х моттигерча Советий депутатех 65,7-и процент боаша иоаза хоржа ба, хӀаьта даькъ кийвбоаламайя дукхьашка хоржа а ба. Цудукъа уж дӀаха Советий балха юкъедоал царна дешар вӀаштӀехьалдаха, деза депутата статусех дола Закон, районий, городской, юртайн поселковни Советех дола Законаш царна дӀадоаггӀада массехьа депутата денош дехдоах.

Дукхьашка юртийн поселковни Советий председателлеи секретараллеи хоржача наха гӀо де деза районийн городской Советий исполкомаша. Исполкомий болхлой каст-каста цу Советашка аӀа а вухаш пхита балха уж дӀакхетабе декхарийда ба. ТӀоабе беза советски актива школий болх а, пайданагӀа хила еза юсташкаргӀа советски органий болхлошца, массаварча комиссей председателашца чакхйоаха инструктивни совещанеш.

Республика Лаккхехьарча Совета Президиум хьежар РСФСР Лаккхехьарча Советен Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Советен депутаташка хоржархошта дахча наказех долча лешага. Заседание цу дешнах къамаьл даьча республика Лаккхехьарча Совета Президиума секретара Г. В. Склокина белгалдаьккхар. Президиума аппарата болхлоша РСФСР-ан Нохч-ГӀалгӀай АССР-ан Лаккхехьарча Советий депутатаӀта хоржархоша дах наказаш вӀашагӀтехалга. Хоржархой наказаша къоьта теша ду республика къахьегамхошта экономикех культурех дӀаяо дегӀадь, советски къахьа вахара хьалаш лаккхадаларчоаггӀа хьаштдолаш хиллад. Цар тӀа белгалду боахамех социально-культурни гӀишлошъяра кулгалдара советски боахамен органий балха тӀа долаш дола кхоачамбоацараш юхийтаи йола дездолонаш. Министерстваш ведомстваш, городской районийн исполкомаша де доаггӀан дахаду хьахагӀа хоржача советашкарча депутаташта хоржархоша дах наказаш кхоачашдара, цудукъа царех цхьадараш кхоачаш ца даш я дисар, хӀаьта хӀанз юха керда а дахкад. Министерстваш ведомстваш, моттигера Советаш декхарийда я кхоржахой наказаш вахаве кхоачашдара тӀабераӀабаь организаторски болх дӀабе, моттигерча ресурсаш торонех найда эшар хьинар оарцагӀдаха, наказаш кхоачашдара боахама организацеш, депутатий советашкара массаварча комиссеш, балхача вахча самодеятельни организацеш юкъелех Советий чакхдаха тӀаийша хоржархой деррига наказаш кхоачашделга ӀалашдеӀ.

Къахьегама ветераний бокъхача группана «Къахьегама ветеран» яха медаль, дукха беранш долча нанашта — Нанан Сийлен орденаш медалаш, производства хьалха даттарашта — Сийлен грамоташ яларах дола Указаш а тӀейийцар Лаккхехьарча Совета Президиумо.

Хоаш да алат кхеде атта доацалга. ХӀаьта укх шера къаьстта хала да. Цхьабакъда, тха района юрта къахьегамхоша деррига низаш оарцагӀдаьха къахьийтар хӀара гектара тӀара дукхагӀа алат дакхкара. Алат чуэца доладаьча хьалдарча денош а хӀара участке шерра къовсам боаржабир механизатораша, ца доадеца лоацача хана алат чудерзадара тӀехьа.

Алат толамца чудерзадара доккха новкъостал даьр колхозий совхозий партийни организацеша хӀара участке алат чуэцаш барий болх дика вӀаштӀехьбаккхара, политическа-политически болх деттӀа делабарах.

Алат чуэца доладале хьалха КПСС Грозненски райкомо кхоачашьйна ергӀоаре мероприятеш, боахамий партийни организацеша керттера де дезараш белгалдир. Царна новкъостала 40 саг хьожавир.

Укх шера къаьстта шоайла дика новкъостал дир района боахамаша. Дика вӀаштӀехьдаьнна алат чуэца доладаьча 1 Мая цӀерагӀча колхозо хьаь-махьа алат чу а ийца «Грозненски шурий», «Горячеисточненский», «Юбилейный» совхозашта новкъостал даьх. Оасаре къахьийтар комбайнераша коммунисташа В. Цикаева, В. Абдулхаджиева. ХӀанз цу колхоза механизатораш Назрановски районе алат чуэцаш ба. Ленина цӀерагӀча колхозо новкъостал дир «Советская Россия» яхача колхоза, № 1 йолча шурий, «Горячеисточненский» совхозашта.

Цитта шоайла новкъостал даро торо хиллийтар алат чуэцилга конвейерах дӀадахьа, ерригача юрта боахама техникаш, транспортах деттӀа пайда эца.

Ӏалама хьалаш аьттув боацаш нийсдаларах цхьагӀа хийрхӀа алат чуэца вӀаштӀехьдаьккхаш, къабоакъеъла хьалбай боахама тешаме доакъабар база чӀоагӀъяра йоккхий мероприятеш оттаяй.

ДЕРРИГА НИЗАШ— ОАРЦАГӀДАЬХАД

ХӀанз района боахамий кулгалхой, партийни организацей, специалистий деррига геркий тӀаберзабаь ба доакъар кийчъдара, шоалагӀа юа культураш дӀаяра, алатийна лаьрхӀа хьацкӀаш чуэца кийчо яра.

Цхьаь оттаоах кхачамболлаш доакъар кийчъе торо хургйолчча боахамашта новкъостал а хургйолаш дукхагӀа доакъар ӀалашдАра эттара хьалха къовсам дӀаболабаьрех я «Советская Россия» яха колхоз. Колхозташа декхар тӀаийц. Цазар хӀанзалца пайда ца эцаш хинача боахама чурча торонех пайда а эцаш, къахьегама оасаре лаьхьеш, социалистически яхь бериат даргдолча тайпара лела а, шийн силоса лаьрхӀа 500 гектар хьажкӀаш дӀае. ХӀанзале 320 гектар дӀайийнай. ХӀана 580 гектара тӀа хьажкӀаш дӀаи йиш йолаш гучаяьнная.

Ахархошта аьттув боацаш нийсдаьннача укх шера деррига низаш гӀалахийта доакъар кийчдераша къегача къаьхо теша ду моашта хьалхашка латтача декхарех района юрта къахьегамхой лораӀаберзийла.

ЦӀаккха ца хиначча тайпара оасаре болх байт района боахамашка баьцех хьоар доаккхача агрегаташка. Деррига хӀана дац аьнна долча боахамашка дийнахьен буга болх байт АВМ-0,4 яхача агрегаташка. ПланагӀа 4000 тонн баьцний хьоар кийчде дезача районе хӀанзале 2500 тонн кийчъяй, вӀададхача шера укх хана кийчдаьчул 28 процент дукхагӀа.

ХӀанз хьажкӀаш силоса хьакха болаяй района колхозашкеи совхозашкеи. Силоса лаьрхӀа дӀайийна культураш хьакхара план-графих оттаяй района, балха деноаш белгалдаьд, хӀара дийнахьа йолла йоача силоса задееш дӀакхачийтай боахамашка.

Кө бола алат дика ца хьулараш боакха геркаш тӀабахийтаб района партийни организацеш юрта боахама специалисташ хьажкӀаш дикагӀа кхеара.

«1975 шера хьажкӀаш чуэца кийчо ерах уж чуэцараш де дезарех» оцанн бахь КПСС райкома бирос. Районе вӀашагӀйоаккартьа лаьрххӀа йолла хьажкӀаш чуэца ударни отрядаш.

Т. ЕГИЗАРОВ,
КПСС Грозненски райкома юрта боахама отдела заведующий.

Сихеи дикеи

Болх дика вӀаштӀехь а баьккха, хьалха лаьрхӀа хиннача тайпара, итт дийнахьа 3168 гектара тӀара деррига гураьха хийна алат чуэйна бьхар Шелковской района «Красный пахарь» колхоза къахьегамхий.

Хьокзара ардара къаьсттъаьста дӀаш чудерра деррига алат. Касарех улла алат оардаш хиннача комбайнерашта юкъе аьржача яхье хьалхара моттиг, соакха саива, Ерохин Михаила яьккхаь, хӀаьта алат дуладьа хьокхаш хинначарна юкъе — Оттепов Зелимхана.

Дика болх барах туристически путевкаш а луш ахчан совгӀаташ дир цу шин комбайнера. ХӀаьта яхье шолангӀа кхоалагӀа моттигаш къахача комбайнерашта Эненддиев Хумаита, Черньшев Павела, Жук Дмитреиа, Новиков Юрена ахчан совгӀаташ дир.

Кхей тӀара хьатта, дагара пачхьалкхенна алат дӀадаьча пункташка алат дӀакхухьеш хиннача шоферашта юкъе аьржача яхье хьалхара моттиг Давлетов Галимжана яьккхар. Комбайнерашта санна цуьна а ахчан совгӀат делар.

Чах кхаш хьамукъ а доалаш тӀатеӀӀа даьтта оахаш, шоалагӀа юа культураш дӀаюаш, аьттагӀа чудуийташ хий дуллаш бе хӀанз колхозой. Сихеи дикеи ду пар уж болхаш. ХӀанзале 2668 гектар чах мукъа а аьхха 2013 гектар лаьтта аьха даьккхая механизатораша. 673 гектара тӀа чудуийташ хий ниллад, хӀаьта планагӀа 500 гектаре тӀа дӀае аьна хиннача 586 гектара тӀа шоалагӀа юа культураш дӀайийнай. Белгалдаккха довгӀа шоалагӀа юа ерригга культураш хий дуллача кхашка дӀайийнилга.

Лаьтта аьна сменагӀа оах. Из болх беш къаьстта дика къахьег трактористаша Алфёров Виктора, Боярнин Владимира. СменагӀа юкъера лаьрхӀача 40 гектар лаьтта оах царех хӀоране. НормагӀа аха дезачул дукха дукхагӀа ва.

Х. МАГОМЕТОВ.

РОСТОВСКИ ОБЛАСТЬ. Мартыновски райцерча «Братская» яхача фирма хьайбаш лелаючча комплексе цхьаь хана кхоабаш 20 эзар бежаш хул. Доакъар кийчлеча завело хӀара дейна аравеш керда кийчлеча комбинированни доакъара 350 тонн.

Дика оттаьча рациона, хьайбаш кхабара технологи нийса лелаяро торо хулийт дениа букхагӀа дулх тӀакхетаргдолаш гӀулакх вӀаштӀехьдаьккха.

Ах шера укхаза кхаьба а кхаьба дӀадениад 12 эзар бежаш. ХӀара кьийба дозал 500 килограмм гергга хиннад.

Комплекса хӀара сенпе дулшевой установка я.

В. ТУРБИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

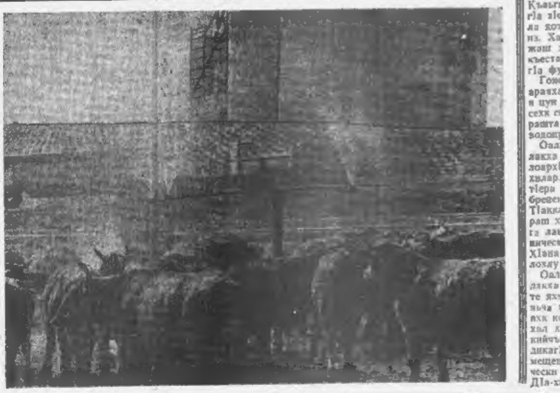

ПЯТИЛЕТКА ХЬАЛХАЛАТТАРАШ

ШИЙ ГӀУЛАКХ ДЕЗАШ

Грозненски района «Ермоловский» совхоза парткоме тхоталар:

— Коа тӀара оалхазараш лелаеча Ахмадова Халипатах дувцаце, цуй балхага хьежача бакъахьа да. ТӀаккха шоана гучадаргда коа тӀара оалхазараш лелаерех болх мел чоалхане ба, хӀаьта шийна пхьаьа хӀара наьа котама продуктивность лаккхьалар мел дог гӀоздоаккхаш да.

Парткома секретара М. Л. Бакалдина кога а дах коа тӀара оалхазараш лелаеча цехе лехар тхо. Тхо дӀакхаьчача хана оалхазараш кхоабаш дар. Халипат шийн котамашта хӀама тоссаш йоаллар. «Массаний а дӀакхоачаргъя шоана» яхаш сихъеннл чутӀерга боргӀилгаш цхьан кулгаца юха а йоахаш котамашка кхайкар из.

Халипат сихха дакза даргдоацача гӀулакхех мукъаьлча шийх, шийн балхах дувцар дийхар оаха.

Шийна тӀадала гӀулакх тешаме кхоачашдеш хьайсагӀача къахьегамхочуй биография чоалхане яц. Южно-Казахстански областа Кирова цӀерагӀча колхозе тхьийка кхеечча лакхара хьокхамаш доалаш хьайоалла из цӀи хеза яр.

1957 шера деза Ахмадова «Ермоловский» совхозе я. Из цига йолаш коа тӀара оалхазараш лелаеча цеха даьхаоча производственни боарам тӀа йоаккхаш реконструкци йир.

Укхаза хьаьайра опыт, укхаза яйзар профессе къайлаяш. Гоахал караерзаь яьча дукхагӀа фуаш дергдола котамаш хилийтара тӀерзайер по уйла. Къаьгта цӀе чӀугалаш, ӀажаргӀа хӀокарчи кога цӀелгаша дола котамаш хьакъоастае яьлар из. Халдалза котамашка хьожаш хул, цамогаш яраш дӀакъестаю. Царна метта дукхагӀа фуаш дергдараш хьоттаю.

Гоахьа сетка теха фега арахха моттиг йолча помещене я цун котамаш. Помещени массехк секцена йийкъа я, оалхазарашта хаддалза хий лоаттаду водопроводашка гӀоала.

Оалхазарий продуктивность лакха хилийтара боккхача лоархӀаме да помещенеш цӀена хилар. Ара котамаш лелаечара тӀера тӀоа хьал а баьккхе удобрени лаьрхӀе кхашка дӀаьху. ТӀаккха оах из моттиг. Лазараш хулийта микробаш кӀаргга лаьттах яхе йов. Из зоотехнически прием яиза ярган. ХӀана аьча продуктивность лохху из ца дича.

Оалхазарий продуктивность лакха хул котамаш шера керте яхкаш хилча. Ӏаи кийч па аьча помещене Ӏай кӀезигагӀа ахк котамаш. Эшаш йола йоахал хаддалза лоаттаеча дика кийчъяьча помещене котамаш дикагӀа ахк. Ӏан кийчо еш помещенеш дика цӀенъю, каустически содаца дезинфекци ю. ДӀа-хьа доала лазараш хургдоацаш хан-ханнахьа профилактика яро кхача котамий продуктивность лакхъеш хилара тайпа я Халипат. Цхьан квадратни метра тӀа 4—5 котам лела еза. ХӀана аьча кхы дукхагӀа уж хилча котамаш кӀаьлу, фуаш кӀезигагӀа ду.

— 5—6 бутт баьлча шиха болалу котамаш, — йоах Ахмадовас, — втара дукхагӀа фуаш ду пар хьалхарча шера. ТӀаккха лаьгӀлу. Цулухьа шикхоь шу даьнна котамаш лелаелга пайдане дац.

Дика йоав ду Ахмадовас ше лелаеча кхо эзар гаргга йолча котамашта. Помещене чу кӀира тох, цӀелла кхетаргйоаш деррига низга бӀалгаш дӀаоттадийн хул. Чухь бӀеннаш да.

Шийн балха керттера гӀулакх оалхазараш хан-ханнахьа кхабар лоархӀ Халипата. ХӀара секце чу нийш я. Цул совгӀа хӀара секцена лаьрхӀа гӀуш йолаш ваннаш оттаяй. Оттаьча зоотехнически рациона тӀа хӀара котама 130 грамм комбикорм, 5 грамм баьций хьоар, 6 грамм чхьаьрах фарш дӀакхоачийт.

Алхан-гуйран замалахь хадданза яблах, сесла, кабуш лоаттаю. Цул совгӀа комшентраташ, тайп-тайпара кхы ниттамин ду.

ТӀадаьша, алат декхар дика лоархӀ Халипата.

Ӏаи заьзлахь котамашта хӀама дикагӀа кхоаргйолаш чхьарах хьоар кхецха а деш аллаю. ТӀаккха цупах нишх хьоар жувар бетташ хулар ду. Иштта доакъар кийчдара метод нийса йолга хьалхьехха дукхача шерашка.

БӀаьсти аьлча рациона юкъе доахийт ноша доакъар; люцерна, эспарцет. Кагий аьте алат техе мара котамашта хьалхашка ю хьоц из Халипата.

Иштта дийнахьа диазза кхоаб цо шийн котамаш. Дийнахьа — кхоазза хӀана ду, вӀаьта бийсана нийшка комбикорм е тӀадаьна алат дулл. ДикагӀа фуаш деча хана — апреле, мае, июне дийнахьа доалла кхоаб шийн котамаш Халипата.

Дийнахьа сердало йолча хана режим йоаза кхоачашъерда боккхача лоархӀаме да дукхагӀа фуаш даттара. Сакъийнарчул тӀехьагӀа кхоачамбоаллаш сердало лушу хилча дикагӀа яхк котамаш, хӀана аьча вар дукхагӀа хӀама юа. Электрически сердал яла могаду е Ӏуйре е сайрийна. Дукхача котамашка ше яйначох Халипата Ӏуйрийна 5 сахьат даьлча лотаю лампаш, вегаха сайна ара кхаьаа хилча вӀалла дӀа а йоавш. Пийкдача хана сайрийна сахьат деллалца йоагаю лампаш. Уж 1,8 метр лакха хьала еза хӀара квадратни метра 4—5 ватт кхоачаргйолаш.

Лампаш йоагаеш хилча из 13—15 сахьат дӀаьаьлу. Котамаша дукхагӀа хӀама юа. 25—30 процент дукхагӀа фуаш ду.

Лампаш йоагаеш хилча доакъар дукхагӀа эш. Из кхоачамбоалеш па хьача ца яхкаш соц котем, мустлу, организм тишлу.

Лакхе мел йийца мероприятеш деш распорядках чакхъяьхча еза. Из Халипата кхоачаш а ду. Ӏуйрийна ворхӀ сахьат даьлча дӀалоладу цо шийн балха дӀ. 8 сахьат итт минут даьлла мтара хьалха кхоаб до котамаш. Цул тӀехьагӀа помещенин цӀенйийа кӀальвоша хувш. Итт сахьат даьлча шоагӀагӀа кхоаб, фуаш хьагулду. ТӀаккха уж яшкашка чу а дехка бӀенаш цӀенду. 14 сахьат 30 минут яьлча доакъар хьоаш цо. ТӀаккха котамаш фега ара а яхе помещени цӀенъю. 16 сахьат 15 минут яьлча диалагӀа кхоаб котамаш, хий оттаду.

Зоотехникаш бокъоначча дӀалехар тешаме кхоачашдеш шийн гӀулакх дика довзача Ахмадова Халипата хӀара шера кхоачашъю планаш тӀаийна социалистически декхараш. 1972 шера хӀара кхоабача нана котама тӀехьара 185,9 фуъ гулдир цо. Уж кхы а дукхагӀа хилар 1974 шера — 210 фуъ. Из ецим продукци дукхагӀа ихкхара резерв.

— Уж толамаш даха новкъостал дьал сона Олютина Нина Васильевнас, Лазарева Мария Ефстафьевнас, — йоах хьалха латтача оалхазарш лелаечо — Дукхача шерашка шоашта зеденнар камаьрша хьадовзийтад цар. Цхьабакъда, хьалха латтача Ӏилманеи практикан карагӀдаьннараш довзара тӀехьейийсай со. Зоотехнически курсашка ух. Цига тхона хьехаш ба зоотехникаш И. А. Безуглая, А. П. Юркова.

Шийн хьехархоех дувцаш Халипата хьоахабайзар коа тӀара оалхазараш лелаяра говзал ше Ӏомаяь, хӀанз республике цӀи хеза ШаиповгӀар Белкъийн Кхокхен, Гишларкаева Докка, Эльдерханова Бану, кхыбараш.

Шийна ховр, дукхача хана цу боахаме къахьегаш ше карагӀерзадар камаьрша дӀалу Халипата кьонабарашта.

Халкъа боахам дегӀабалабеча цуьна карагӀдйиннараш теркал а деш пачхьалкхен доккхий совгӀаташ денна цуьна — Октябрьски революцие орден, Ленински юбилейни медаль.

1974 шера хьайбай продукташ дукхагӀа ихара совхозе аьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах дог айденна Халипат, шийна карагӀданначул тӀа сана уйла йолаш яц. Пятилетка чакхйоалача шера лаккхара социалистически декхараш тӀаийцад цо — хӀара котама тӀехьара 215 фуъ гуалде.

Л. РУДСКИЙ.

ПРОДУКЦИ ДИКАГӀА ХИЛИЙТАРА

ИйслагӀча пятилетка тӀехьарча шера ГӀ. Ахмеда цӀерагӀаназрановски «Электроинструмент» завода къахьегамхоша тӀатеӀӀа къахьег производства технически боарам айбаьа совгӀа арахеца продукцин ма-хулла дикагӀа хилийтара.

Заводе кхоачашдеш да продукци дикагӀа хилийтара тӀабесаяь йолча мероприятеш комплекс чакхйоаккхалга: технически документацишта теркамца обработка елга, эшача нийна тоделга, технологически процессаш тоелга, кийчача продукцега хьажаро йола цхьа методика оттаелга. ВӀаштӀехьйоаккхаш да технологически дисциплина лоларга хан-хана хьожаш хилар.

Машиначта тиэон хоаммаш дара кийчъеш а кастта балха юкъейоаларгйолаш а я керда стенд. Цу стендо вӀаштӀехьдолийтаргда толхача машина пала тӀаоа мощность йэста, эшача мощность автоматически регулировка е, цхьан хийна массехк машина таьха. Иштта вӀаштӀехьдоаккхаргда хан-ханнахьа мерительни хоадаеш йолчен инструмента лаборатории проверка яр, дӀадоаларгда кулг-шаьа деш дола балхаш.

Арахеца продукци дикагӀа, балха тӀа тешаме хилийтара, хӀара производственни цехе кийчъеш балха юкъехкуле а бетта йола тӀиадаьа технологически, конструкторски, производственни кхоачамбоацараш дӀадаьхаш йола организационно-технически мероприятеш планаш.

ХӀара аӀа ца чаш юхаенна «продукци кхоачамбоалеш дӀадаьккхаш организационно-технически мероприятеш кийчъяро бола хилар йола технически бахьанаш дӀадоах». ОТК болхлоша юхалуш йола продукцин кӀезиге.

Оперативни совещанешка заводе дийсктор ше хьож рекламацешта (уж хиннеле) дача анализе, продукци дикъ лаккхара йола моопонячт чакхъяхаргда, кхоачамбоацараш.

Цу оперативни совещанешка эгазоа къахкеса хух продукци даккхоьх даьшеш дола доан.

Завода производства юкъейоалаьд болх йолаш продукци арахеца система. ХӀанз цу системагӀа болх беш ба механически сборочни цеха болхлой.

Уж ерригга мероприятеш балхаш долаш производства боарам дегӀабалоча цхьан дукха дикагӀа а арахеца продукци, электроаспирильни машинашта ухийташ йола рекламацеш, брак кӀезигъенай.

Дунен 40 мехка дӀаухийт заводо шийн продукци. Цу экспортни продукцена цхьаккха хана цхьа рекламаци хьахайя завода.

Дика продукци арахецара хьокхам телаш къахьег «Электроинструмент» завода дукхача болхлоша. Царех ба литейщиках М. Гизатулин, М. Мальсагов, лекальщик А. Котиев, электромонтер Я. Эжиев, прессовщик участка бригадир Д. Борова, прессовщиц Д. Аушева, М. Даниилова.

Арахеца продукци дикагӀа хилийтара дукха къахьег ОТК болхлош а — аоиххагӀа контрольни мастера А. Осиново, контролерашта Л. Оздоевас, З. Омиевас, Д. Бочаловас, Х. Батажиевас.

Нийслуш шоай болх бе боагӀача тайпара ца беш бола болхлой а. Кхочача хиллал дахьа вӀаштӀехьбаьккхабаш ремонтно-механически цехера болх. Ремонт ян оборудовани балха юкъера юлаш моттигаш нийслу. Иштта цо дел гӀулакх басарш хьокхача участке а. Кхы дӀахо а тоабе эшаш ба болхлой квалификаци лаккхъяра болх.

Б. АЛБОГАЧИЕВ,
«Электроинструмент» завода ОТК начальник.

АДАМЛЕЙ БИОСФЕРЕИ

Специалисташ меттел, дунен тӀа баха дукха нах а кхерабенна ба адамлено чакхдоаха гӀулакхаш бахьан долаш гонахьарча Ӏалама хулаш латтача дегӀадацех.

Дукха ха хьалхагӀа деза беш еха хиндаб дукха экономисташи социологаши нах бе а бебаш, Ӏалама ресурсаш, эгтара хьалха пайдане оакхдаш кӀезигьаларах. Адамлена кӀоо, мехкаьтта е кхыдола Ӏалама пузькъаш масса шоза тоьаргле ха гӀийотаб уж. Шаккха а яхар мо, уж доардӀаеш метта доагӀаш хинадац, цхьабакъда дьттан тӀаоа пузкъаш кӀезигдадоа белгадо ше, хетадеш ма-дарра, шеко йолаш яц.

ХӀанз доазол декъа шоай хуз цу укх гаргарча 50—100 шера адамле дегӀаьоа перспектива къахьоцраш долча хьалий готига комплексе мел фу маьха къогъа ха гӀерташ. Аз дукъайн тоаштца совтоорш а болаш Дж. Форрестера, Д. Медоуза, Б. Коммонера балхаш а дукха къадараш а да. Цу тоинашоштарта кетарша мел бебе дале е, цар йоах, хидний общество дегӀаяра хӀанзара тенденцеш маӀани дӀахо а иштта хуле, массехк ятташ шеера кхы гамма ца доалаш дунен цӀалак хургда Ӏалама ресурсаш геттара кӀезигъьлаол Ӏалама дегоадаш хилаоа бахьан долаш.

Из ца хилийтар дукха, йоах Форрестери Медоузеи, адамле дегӀаухьага геттара юкасоацаде деза, вешта аьлча социале деза нах бебилга, юрта боахама индустриализаци елга, из дегӀабоалабелга, иштта кхы дӀахо. ТӀаккха «масе метте цхьан боарама-бустама хьал» оалаш долчутӀа совца деза. Коммонера йоах, овлагара деиз хувца еза производства технологи. Ӏалама ше телаш йоаца хӀаманаш технологически процессаш, масала, синтетически продукташ, искусственни удобренеш совца а дӀ. натуральни продукташка довла деза.

Авторашта хетадув, цу тайпара гӀулакхаш чакхдоахаш хилча, деррига адамаша ӀалламатечӀоагӀа къахьега дезаргдолга, цудукъа теаабе гӀеот уж, из ца йой кхы де хӀама даш аьнна, шоай дагарьа «сопам» мел бауараш.

Уж Ӏилмахой кхерабалар нийса дий? ХӀаьта цар хьалхадоаха гӀулакхаш хьатӀаэна доагӀий?

Кхетадеш да, вай планетаз ресурсаш кхоачалургйоацаш ца хилар. Цхьабакъда, адамлеена кертера эшараш кхоачам балла хилийтара торо кийчача хана теркалде деза, «ресурс» яхача деша маӀан технически экономически аспекташ йолаш хийла ца Ӏеш, иштта исторически социальни аспекташ а йолаш хилаз. Бакъда Ӏалама юкъера хьалхьяча элементаш из эшаш кхачен цунах пайда эцаргдоацаш коэлийчаш мара ресурс а хиле дӀа ца оттилга. Меккаьтта энергетически ресурс а хилла дӀаэтта ерига а 100 шу совгӀа ха мара яц, хӀаьта ураний ресурс хилла — 30 шу ударга.

Ӏалама ресурсаш кӀезигъянара цхьана цаорна дала гӀодда лела кхы тайпа процессаш а теркалъеза ерга. Шийта эшараш кхоачашдара халдаьнза геттара керда тоопаш хьагучьйоах адамлено. Масала, тхана лела, дахоба нийсса барзкъаш дешп леаю хӀара синтетически материалаш. Энерги тел хӀанз кӀорда хая гидравлически низош меттел, атомий реакцеша а, иштта кхы дӀахо.

ХӀаьта я Ӏалама ресурсай проблема дӀайоалаш яц. Сона хетачох, из эттара хьалха нахех пайда дикагӀа эцара проблема я. Цхьаше а хаьллой тамаш хет сона лаьттан тӀа мел йолча хӀамах дукхьалла пайда нийса эцаьа дезг ца хилар. Цхьабакъда укхаза вайна пайда ресурса маӀан дика социальни аспект и. Хьаннахетар бахьу, хьаш хьаштав кхоачашду Ӏалама вухьъех пайда нийса эцаро?

ХетарагӀа, дукхагӀа бола е йоазув дешараша бакъдергда мотт сона ерригача адамлех йӀаьккхача хамара (вай меттел, вай тӀехьенний а) хьашташ теркал а деш царех пайда эцар нийсагӀа хургхилар.

Нийса лоахӀа мегаргдий Ӏалламате дукха Ӏалама ресурсаши адамий къахьегами тӀемагӀа, тӀема кийчо яргаь, тешаш йоадаргдӀацийнтар? Промышленности юрта боахама дегӀакъданилга соцаде яхачул дикагӀа дезадл-теш (аттагӀа а доацал-теш) хӀаман кхоллаш йола ӀалламатеӀ дукха вазаш цхьаницча а из эшаа гӀулакханка аӀа ца хулийташ хьалхагӀа соцадеча?

Бакъдар аьнна, вай планетерча ресурсашка мел дика царех пайда эцо а Ӏалашдаргдолаш хьашт мела а бебаш лаэтача наха мел эшаараш.

Дика хоьш да, нах бебилга дукхача экономически социальни факторашта айкха дузаденна хилаа а бӀарча хьайийача вахара боарами культура дегӀааахара боарама лакхбеча эшалуш хилар а. Наха зоаштта кхоачамбара уж порвссаш тоьаргийн адамаргача дунен тӀара адамаш дебилга цхьаболча нийсагӀа — хӀамаш кхоллаш дола низаш дегӀадаххара хӀанзарча боарамгӀа дилаа — боарамаа тӀех ца даьлйтара? Из хеттаа, сона хетачох, хӀанз укх сахьате жоп ца лун дита деззгда?

Юкъера а, лаьттан тӀа баха нах адамлена хьаьа боарам лоахӀа боагӀий? Укх гаргарча 100—200 шера боагӀаш хилза а мег. Цхьабакъда дукхача бӀаьша эзараш шерашка хьежача, сона гучох, вай планета тӀа баха наь адамий фух цхьа дакъа мара дац аьнна хетадезза йиш я.

ХӀанз гонахьарча Ӏаламах лаьца вовзда вай Цуьна дегӀадаца яр — из бӀеххарча сагово чакхдоахача гӀулакхашца дузаденна цунах хулаш йоаза кхы хийна хоопахьара хувзамаш — хилаа дергзеоа хӀама даш. Барои Коммонера хьахьекхачох, США гонахьарча Ӏалам чӀоаргӀа бӀехдав баха нах бебарашн хӀамаш дукхагӀа кхасна дувзадена а доалаш. Доккхий пайдаш ле бедан хийнош производства методаш хувцарца дувзадена да. Дукхьел ба бахьан долаш США-за гонахьара Ӏалам 10-зза хӀаза бӀехдаьлаш аьмха дукхагӀа бӀехдаьлча тӀом сеинча тӀехьагӀа дӀадахача 27 шера баха нах 40—45 процент дукхагӀа баьба а продукци дукхагӀа арахийна а йоллашехьа.

ХӀанз производственни отходаш цӀенъю устройствош иэлай, хӀаьта цул а дукха довзаргӀа да, отходаш хьа ца а къестейташ чухьа юкъ чакхйоахаргйолаш дукхха технологически процессаш тоалие кийчъеш хилар. Ма-дарра аьлча, бокъонца хила тарлуш хӀама ца отходаш вӀалла хуогӀа йола шаш промышленностя юрта боахами дегӀабоаккхилга.

Сона хетаргахьа гӀулакх сецак латт аьлча, из гонахьарча Ӏалама дегоадаш яха ца яладах адамий общество ебарм дегӀаяра бахьан долаш Ӏалама ресурсаш къайӀлаюахаш из а латташ, из ебилгеи дегӀабоагӀаргаргӀа ша-шегӀа вӀаштӀехьа ца доаккхаш лелаей халадрех латт. ХӀаьта цу гӀулакхо, белгалла дуне хӀамаш а тоал.

Цхьабакъда укхаза Кеан Маркс дагаваха воагӀав. Дукхьел из ва бӀаь шу совгӀа хьахагӀа ше Фридрих Энгельсага яздаьча цхьан-письмо тӀа аьнна: «культуро, нагахьа сейна сакхетамагӀа лостам теаш а йоацаш, из шиъшерӀа дегӀаухаш хуле, шийна тӀехьа яьсале ют». Сога хьаттача, вайна хьаш долаш йола проблема кхы нийсагӀа кхьадгӀа къастае хала да. Цуьна дузаденна теркал ца дича ваьргац. Тайп-тайпара социальни системашта дегӀаахара тенденцеш, закономерностиш бе-бе йолаш хилар. ХӀаьта белгала лаьрха бе-бе доахкӀ гонахьарча Ӏалам.

Масала, вай мехка Ӏаламца гӀулакхаш тоаделга из бегӀадоаладаргах дӀокъоастаеш йоацаш оагӀув я. Шийн дозахьа ресурсаш производства средствош йолаш йолча общественна цхьатаоовча боараме хьашт долаш ца производствии эффективни а шийн хӀамарча хьатӀакхуьвгдолчен нохалий могашал хьал-торои дика а хулга. Советски Ӏаьлл дыхаа хьалхарча шерашка в дела из хьахьекхар Ӏалами пуп дуъкъаши лоралаерах долча дукхача законаш тӀеи соцамаш тӀеи.

Вай экономике дегӀаахарга хьежжа тӀа-тӀа дукхагӀа ахча хьежаду Ӏалам лоралдара Ӏалама ресурсех пайда дикагӀа эцарна.

Гонахьарча Ӏалама проблема хӀанз дерригача дунен тӀа теркалъеш а дунеш халкъашта юкъера лоархӀам болаш а я. Ресурсаш дунен тӀа цхьатаоарча боараме екъаенна ец — цхьанолча боахамашка дукхагӀа я уж, вокхаш кӀезигагӀа я. ХӀаьта гонахьарча Ӏалама хулача воздействех лаьца аьлча, из сов чӀоагӀа хилара цхьан мехко зов вокхаш хьала Ӏатхъ. Масала, Руро заводашкара арадухача кӀуро зе ду Скандинаве Ӏамашкарча ихьаьрашта. Ӏалама ресурсаш нийсхоша дӀа-хьа тела ӀалашеӀ дезарга деррига дунен тӀа бахача наха цаьна цӀоаггӀа бар дукха. Гонахьарча Ӏалама дӀа-хьа даь я дувзаш йоадаста сергйола гӀулакх вӀаштӀехьдаккхаш лаогдаш.

Адамле дӀахо дегӀаахара нахкий хьекъехьа къувса мегаргда, къувса а деза. Цхьабакъда моллагӀча нахъо дӀадеи цхьалола вӀалла хилазда даргӀаоаш гӀулакхш кхоачашделга:

— моллагӀа а доккхий дешаш юкъе дуллаш кхоаш дӀабоаккхаш бола чӀоагӀа машо;

— гапа дӀадоаккхилга, хӀаза аьлча цуьга мара доладургдаш производстве яиза ярйоаш эргалонаш яра кхоачам балла доле яхча;

— тайп-тайпара социальни стройш йола пачхьалкхаш машаре атталгеи дегӀаухаш долеи гӀулакхаш цар цӀена дела даиех, хӀанз аьлча цо кала тоар хулийтаргьяш хӀамарчен хьатӀакхуьвгдолчен нохалий дукха чихадаянза лаьрхӀа керригача адамлен юкъара цхьа гӀулакх белгалле а из кхочашдара доккхий, чоалхане ала хила а тагдуш дола бахаш кхоачашде а.

Евгений ФЕДОРОВ,
академик, Ӏалам лорадара дешашта йолча СССР Лаккхехьарча Совета Къаний Совета Комиссе председатела заместитель. Дерригдунен метеорологически организаце вице-президент.

(АПН).